УКРАЇНА
ПАСПОРТ

об'єкта (пам'ятки) культурної спадщини

Комплекс споруд Почаївської Свято-Успенської лаври

(найменування об'єкта (пам'ятки)

вид	тип	категорія обліку
Пам'ятка архітектури	Комплекс	Національного значення

1. Датування об'єкта (пам'ятки):

XVI – поч. XX ст.

2. Адреса (місцезнаходження) об'єкта (пам'ятки):

пл. Возз'єднання, 3, м. Почаїв, Кременецький район, Тернопільська область.

3. Дати і №№ документів про взяття на державний облік, визначення категорії пам'ятки:

Постанова Ради Міністрів УРСР від 24 серпня 1963 р., № 970.
Наказ Держбуду України від 2 червня 1999 р., № 128
Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р., № 1760 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2016 р. № 626).
Пам'ятка національного значення.

4. **Охоронний №**

672

5. Наявність охоронний дошок, охоронних знаків

6. Власник:

Державна власність. У віданні Міністерства культури України.
Тел.: (044) 206-59-47; факс: (044) 425-90-26
Балансоутримувач: Кременецько-Почаївський ДІАЗ.
Тернопільська область, м. Кременець, вул. Козубського, 6.
Директор: Микулич Вадим Володимирович
Тел: (035) 462-51-22

7. Користувач:

Духовний Собор Свято-Успенської Почаївської лаври. Тел. 8-03546-6-12-44; 6-12-18.

8. Охоронний договір:

77/10/61 – 17 від 03 березня 2017 р.
Держорган охорони – Міністерство культури України.
Користувач – Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник

9. Функціональне використання:

сучасне	первісне	інші
Сакральний об'єкт	Сакральний об'єкт	До 1999 р. приміщення архієрейського будинку використовувалися як поліклініка і аптека № 42.

10. Історичні дані про об'єкт (пам'ятку):

Перші згадки про монастир в Почаєві дослідники відносять до 1597 року. Вважається, що у цей час шляхтичка Анна Гойська повеліла збудувати монастир. Первісно монастир також дерев'яний та мешкало у ньому вісім ченців та двоє послушників. Того ж 1597 року фундаторка подарувала ченцям чудотворну ікону Богоматері, яку згодом почали іменувати Почаївською. У середині XVII ст. обитель розширюється завдяки старанням ігумена Іова (Залізо). Монастирські споруди (одноповерхові будинки з келіями та трапезною) займали північну та східну частини вздовж муру навколо широкого подвір'я. 1712 року монастир прийняв унію та був греко-католицьким до 1832 року. В 1730-х–1740-х рр. за проектом архітектора П. Ґіжицького було здійснено розбудову монастирських келій. Правдоподібно, цей архітектор сформував ідею будівництва нового Успенського собору, що її пізніше реалізував Г. Гофман.

Успенський собор, головний храм Свято-Успенської Почаївської лаври, був збудований за проектом сілезького архітектора Яна Готфріда Гофмана у 1771-1783 рр. на кошти канівського старости графа Миколи Потоцького, на місці розібраної церкви св. Трійці, спорудженої у 1649 р місцевими українськими шляхтичами Федором та Євою Домашевськими. Будівництво храму проводилося за участю львівських архітекторів Ксаверія Кульчицького та Петра Полейовського. Останнім був доопрацьований первісний проект храму з метою надання йому більшої образної виразності. Закладення наріжного каменя нового храму відбулося 3 липня 1771 р. У 1781 р. собор був освячений для тимчасового богослужіння, хоча окремі будівельні роботи та оздоблювальні роботи проводилися ще протягом десяти наступних років.

Протягом 1820 – 1825 рр. при монастирі в стилі раннього класицизму було збудовано т.зв. Архієрейський будинок. Передбачалося, що тут розмістяться адміністративно-господарські служби та приміщення до поселення представників вищого духовного кліру. Одночасно з архієрейським домом був побудований підпорний мур з масивними контрфорсами, що відокремлював лаврське подвір'я від великого фруктового саду, розташованого на 12-15 метрів нижче рівня подвір'я. У рамках цього ж задуму 1835 року за проектом єпархіального петербурзького архітектора Михайловського було збудовано Надбрамний корпус Лаври.

У 1862 році в східному крилі братського корпусу, де у XVIII ст. містилась лаврська друкарня, влаштували теплу церкву Святої Трійці (нині – церква Похвали Пресвятої

Богородиці). У другій половині XIX ст. як західне бічне крило монастиря звели трапезну церкву Святої Великомучениці Варвари (1888). У 1861-1871 рр. під керівництвом Волинського єпархіального архітектора Раструханова було побудовано Дзвіницю Успенського собору. Наприкінці XIX ст. у північній частині монастирського комплексу постали водонапірна вежа, братський корпус, що призначався також для друкарні, лікарні та іконописної майстерні. В 1906–1912 роках за проектом О. Щусєва було побудовано Троїцький собор Лаври. Цей храм був замислений як храм-пам'ятник воїнам, що загинули підчас російсько-японської війни. Основне будівництво споруди було закінчене у 1908 р., проте внутрішні роботи тривали до 1911 року.

11. Опис об'єкта (пам'ятки)

Характеристика розташування об'єкта і ролі в навколишньому середовищі	Комплекс споруд Почаївської Свято-Успенської лаври розташований на узвишші Почаївської гори. Природні властивості гори, сформованої з південного боку у вигляді терас, були використані архітектором Гофманом і перетворені ним на масивний стилобат, на якому була поставлені споруди комплексу. Практично увесь ансамбль розташований у нижній частині Почаївського плато. Центральна споруда комплексу – Успенський собор розташований на захід від головного входу до монастиря. Через складні ландшафтні умови при будівництві собору була порушена традиційна орієнтація вівтарної частини храму, яка, попри традицію, звернена на північ. На північ від головного входу до монастиря розташований Троїцький собор, найбільш пізня споруда комплексу. Археологічним стилем (неоруський варіант архітектури постмодерну) храм виразно контрастує з архітектурою навколишніх споруд (Успенський собор – бароко; дзвіниця – необароко), проте завдяки зусиллям архітектора О. Щусєва, вдало увійшов у систему просторових координат комплексу. Келії монастиря розташовані у західній частині, оточуючи Успенський собор з півночі, заходу та сходу, створюючи традиційне замкнене монастирське подвір'я. Архієрейський будинок, як і весь ансамбль, розташований на крутому південному схилі Почаївського плато. Будинок розташований у південній частині монастирського комплексу, між надбрамним корпусом і Успенським собором на терасі укріпленій підпорним зовнішнім монастирським муром з ескарпами. Будівля на рельєфі, на південному схилі Почаївського плато. Надбрамний корпус слугує архітектурним акцентом ансамблю. Надбрамний корпус, як і весь ансамбль, розташований в серединній зоні за межами історичного середмістя, розпланувальна система ансамблю носить нерегулярний характер. Надбрамний корпус знаходиться на схилі Почаївського плато з південно-західної сторони.
Ландшафт	Ансамбль розташований у нижній частині Почаївського плато.
Характеристика	Успенський собор – це тринавна центральнокупольна базиліка з

об'єкта (пам'ятки)	трансептом та прямокутним об'ємом вівтарної частини. Нави перекриті півциркульними склепіннями на підпружних арках. Центральна частина собору перекрита масивною бароковою банею на восьмигранному підбаннику, увінчана високим розвинутим світловим ліхтарем. Зовнішнє оздоблення будівлі собору у вигляді півколон, спарених та поодиноких пілястр з капітелями композитного ордеру, лучкових сандриків, люкарн, декоративних ваз та ліпної рослинної орнаментики носить рокайльний характер. Ліпний декор доповнений живописними зображеннями, розташованими в круглих медальйонах на чільному фасаді та фронтонах бічних фасадів. Бічні фасади оздоблені пілястрами і фризом, що переривається вікнами. Перед головним фасадом Успенського собору знаходиться простора тераса зі сходами, під якою, нижче собору, на рівні двох поверхів, влаштовані печерні храми: преподобного Іова та преподобних Антонія та Феодосія Печерських. Печерний храм преп. Іова розташований з південного боку Почаївської гори. Печерна церква має незвикло видовжену форму, оскільки вона проходить вздовж усього південного схилу гори, і світло до неї проникає через вікна, розташовані лише з південного боку. Під Печерним храмом по схилу Почаївської гори знаходиться ще одна церква, яка була облаштована у 1858 р. єпископом Арсенієм з колишньої греко-католицької передпоховальної каплиці, у якій василіани відспівували померлих ченців, оскільки монастирське кладовище в ті часи було розташоване поряд, у монастирському саду. Ця церква була освячена на честь преподобних Антонія та Феодосія Печерських, котрі були духовними наставниками тих перших монахів, які оселилися в Почаївських печерах у прадавні часи. Як і Печерна церква, вона є видовжена в плані, освітлена лише з південного боку. Архітектурно-художній вираз Троїцького собору є реплікою давнього північноруського зодчества. Проста кубічна форма храму і стриманість контурів сповнені сили і величі. Храм п'ятистовпний, одноглавий, мурований з червоної цегли на цементно-вапняному розчині, нетинькований, побілений, декоративні вставки фасадів та відмостки виконані з пісковику. Храм прямокутний, розділений на три нави, кожна з яких завершена півкруглою апсидою; на заході розміщений понижений об'єм притвору з круглою вежею, сходи якої ведуть на хори. З північної сторони прибудована двоповерхова ризниця. Об'єм храму увінчує глава з цибулястим позолоченим куполом – головний композиційний акцент будівлі. Собор має три основних входи, що мають характерні декоративні елементи давньоруського стилю; входи оформлені як портали з мозаїчними панно. Келії ж розташовані в три видовжені прямокутні корпуси, що сполучені між собою та об'єднані в єдину композиційну цілісність з Успенським собором. Разом з апсидою храму будівлі утворюють внутрішнє «П»-подібне в плані подвір'я зі спорудами каплиці XVIII

	ст. та киворію над криницею св. Іова (XIX ст.). До південного крила келій примикає тепла церква Похвали Пресвятої Богородиці, до північного – трапезна церква св. Варвари та св. княгині Ольги. Обидва об'єми прямокутні та видовжені в плані; за формою і оздобними елементами вони повторюють витриманий у стилі рококо вистрій фасадів монастирських приміщень. Зовнішні стіни північного крила підперті потужними контрфорсами. Двосхилі дахи мають металеве покриття. Планувальна структура – коридорного типу, з одностороннім розташуванням приміщень, перекритих хрещатими склепіннями. Бічні фасади характеризуються одноманітним ритмом вікон у профільованих обрамленнях. Парадні фасади та фасади церков членовані пілястрами коринфського ордеру. Торець західного крила увінчаний розвиненим фронтоном. Інтер'єри корпусів скромні, без розписів та декоративних елементів, кожна з церков в середині розмальована. Дзвіниця цегляна, тинькована, п'ятиярусна. Нижні два яруси – прямокутні в плані, тридільні, слугують цоколем для трьох рівновеликих квадратних в плані верхніх ярусів. Споруда має складний архітектурний декор: антаблементи з розкрепованими карнизами, сегментні і розірвані фронтони, люкарни, пластично оформлені люнети, архівольти на імпостах, які обрамовують аркові прорізи. Спарені пілястри і колони корінфського ордеру посилюють вертикальний ритм споруди. На верхньому ярусі встановлені куранти. Архієрейський будинок та Надбрамний корпус ансамблю побудовані у стиді класицизму. Стосовно першого, то розташування його на схилі гори обумовило різну висоту його фасадів: східний фасад – триповерховий, південний – чотириповерховий, західний і північний – двоповерхові. Планування приміщень – секційне. Фасади розчленовані пілястрами іонійського ордеру, завершені артаблементом, карниз якого прикрашений модульйонами і дентикулами. Стосовно ж Надбрамного корпусу, то головний фасад пам'ятки вирішений у вигляді чотириколонного доричного портика, дворовий фасад – у вигляді глухого портика з пілястрами доричного ордера. Стилістична невідповідність надбрамного корпусу іншим спорудам лаври дещо скрадалася відносно скромними його розмірами та розташуванням у низовині.
Перебудови, втрати й історичні нашарування	В основному комплекс протягом свого існування перебудов не зазнав.
Наявність творів мистецтва та їх опис	Одним з найдавніших іконописців Почаївської Лаври був Лука Долинський. Більшість його творів, оздоблених рокайльною різьбою рамах, розташовані на стовпах центральної нави. Оточені вони овальними картушами зі сценами Старого та Нового Заповітів. Стосовно ж розміщенння, то з західного боку розташовані ікони «Зцілення прокажених», «Христос і самаритянка», «Христос і Марія Магдалина», «Христос у Марії і Марфи», «Христос прощає грішниці», «Притча про милосердного самаритянина», «Зустріч Марії з Праведною Єлизаветою». Зі східного боку розміщені «Увірування Фоми», «Зцілення розслабленого», «Зцілення сліпого»,

	«Спокуса Ісуса Христа фарисеями». Певну мистецьку цінність мають стінописні зображення, намальовані лаврськими художниками, зі сценами чудесного зцілення за допомогою чудотворної Почаївської ікони Богородиці, які тісно пов'язані з місцевими традиціями, відтворюють місцеві типажі, тогочасний та історичний одяг українських міщан, селян, знаті, атрибути церковного та місцевого побуту. У соборі зберігається Почаївська чудотворна ікона Божої Матері, яка була подарована волинській поміщиці Ганні Гойській грецьким митрополитом Неофітом. Після чудесного зцілення брата Гойської Филипа, сліпого від народження, який молився до ікони Почаївської Богородиці, вона фундаційною грамотою від 14 листопада 1597 р. заповіла ікону церкві Успіння Пресвятої Богородиці у Почаєві, заснувавши при ній монастир. До важливих реліквій Почаївської лаври слід віднести «Портрет Миколая Потоцького» фундатора і благодійника лаври, намальований безіменним художником у XVШ ст., «Портрет Ганни Гойської» XVIII ст. Стіни галереї, що ведуть до Печерного храму, прикрашені настінним малярством кінця XIX ст., виконаним лаврськими художниками-ієродияконами Паїсієм та Анатолієм. На стелі коридорної галереї, перед входом до Печерної церкви, зображено «Богородицю – Знамення» в оточенні херувимів, на стінах – сонм святих православної церкви. Біля входу до печерного храму зображені святі X ст. (св. княгиня Ольга, перший митрополит київський Михаїл, два мученики: варяг Федір та його син Іоан); святі XI ст. (князь Володимир, святі мученики Борис і Гліб, прп. Антоній та Феодосій Печерські) і т.д. Цю галерею постатей завершує біля виходу група святих XIX ст. Стінописні зображення Печерного храму були виконані лаврськими художниками під керівництвом головного іконописця Лаври – ієромонаха Паїсія наприкінці 80-х рр. XIX ст. 52 сцени Страсного циклу суцільно заповнюють весь простір стін та стелі. Розписи витримані у яскравому насиченому колориті. Церква Антонія та Феодосія Печерських прикрашена настінними розписами другої пол. XIX ст. Дві композиції в орнаментальному обрамленні розміщенні на склепінні – це: «Христос Пантократор» в оточені чотирьох євангелістів та «Повернення преп. Антонія Печерського зі Святої Афонської гори». Всю західну стіну займає сюжет «Собор святих волинських угодників». Північна стіна оздоблена рядом новонамальованих ікон посереднього ремісничого виконання у масивних золочених рамах XVIII ст. При вході до церкви на стінах висять три ікони у барокових золочених рамах, ймовірно виконані Лукою Долинським, це – «Закидання камінням архідиякона Стефана», «Причастя ангелом св. Онуфрія» та «Св. Марія з Дитям та св. Анна». Над входом до церкви знаходиться ікона «Явління Богородиці пастухам на горі Почаївській» (метал, барельєф, золочення, посріблення) XVШ ст. Стосовно Троїцького собору, то тут наявні декоративні вставки з

	культовою символікою. Три декортивні панно порталів: південного (авт. М. Реріх) з зображенням Нерукотворного Спаса та канонізованих князів руських, західного (проект О. Щусєва) з зображенням Богородиці з Дитям в оточенні херувимів та серафимів і святими мучениками та північного. Стінопис інтер'єру виконаний за первісними ескізами у першій чверті XX ст. в техніці мінерального живопису по цементному тиньку, в модернізованому трактуванні площинних форм північноруських розписів XVI ст. В традиціях XVI ст. вирішене й освітлення храму, зокрема, велике паникадило. Оздобні елементи інтер'єру виконані пізніше, окремі ікони перенесені з інших храмів. Серед них – твори XVII ст. – ікони Христа та Богородиці. Твори мистецтва наявні й у трапезній церкві св. Варвари та св. Ольги та теплій церкві Похвали Пресвятої Богородиці. У 1870-і рр. для неї виготовили нинішній двоярусний іконостас виконаний в академічній манері. Головні композиції розписів відображають основні православні свята зимового періоду. Біля іконостасу намальовані святі угодники, уродженці Волинської землі.
Опис території об'єкта (пам'ятки)	Ансамбль розташований у нижній частині Почаївського плато.
Наявність меморіальних дошок	На головному фасаді будинку є меморіальна дошка на честь перебування у Лаврі Т. Шевченка.

12.Перелік складових:

1 Почаївська Лавра:
1.Успенський собор (з церквами Святого Іова Почаївського та Святих Антонія та Феодосія Печерських),1771-1783 рр.;
2.Троїцький собор, 1906-1912 рр.;
3. Келії Почаївської лаври (з трапезною церквою св. Варвари та княгині Ольги, церквою Похвали Богородиці), 1771-1780 рр.;
4.Архієрейський дім, 1825 р.;
5.Дзвіниця,1861-1871 рр.;
6.Надбрамний корпус, 1835 р.;

Крім того в межах монастирських мурів у комплекс входять: економічна брама, XIX ст.; каплиця на місці вівтаря колишньої церкви Святої Трійці; Ківорій XIX ст. над колодязем св. Іова; будинок друкарні, іконописної майстерні, братської лікарні з домовою церквою (тепер готель) XIX ст.; водогінна вежа, XIX ст.; будинок церковно-парафіяльної школи (тепер житловий дім), XIX ст.; південний та північний монастирські сади; господарський двір; споруди колишнього свічного заводу; монастирські мури.

(для комплексу (ансамблю), визначного місця)

13.Матеріали, конструкції, ступінь капітальності, загальна оцінка технічного стану:

Акт технічного стану, як додаток до охоронного договору № ____ від «__»_____ 2017 р.
Загальний стан – задовільний.

14.Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання:

Відсутні

15.Територія об'єкта (пам'ятки):

Площа	
Опис меж	Ансамбль Свято-Успенської Почаївської Лаври знаходиться на схилах Почаївського плато.

16.Майнова цінність об'єкта (пам'ятки):

Дата проведення майнової оцінки, найменування організації	майнова цінність не визначена
Сума в гривнях	

17.Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта (пам'ятки):

Пам'ятка – характерний приклад ансамблю монастирського типу.

18.**Зона охорони пам'ятки:** зони охорони пам'ятки не визначені.

Організація-розробник	Кременецько-Почаївський ДІАЗ
Дата розроблення	2004
Дата і номер документа про затвердження	
Короткий опис меж із зазначенням площі кожної зони	Встановлена охоронна зона Ансамблю Свято-Успенської Почаївської Лаври проходить вул. Кременецькою, охоплюючи прилеглу з півдня забудову, південною межею площі Возз'єднання, вул. Радивилівською, Озерною, Стельмащука, Грабовою, межею лісу, що проходить поряд з територією Почаєва, вул. Волинською та її провулком до вул. Кременецької. Територія охоронної зони ансамблю – 58 га.

19. Наявність науково-проектної документації на пам'ятку (об'єкт):

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Ремонтно-реставраційні роботи Надбрамного корпусу	1971-1972 рр.	Тернопільський філіал ін-ту «Укрпроектреставрація»	
Ремонтно-реставраційні роботи (Дзвіниця)	2007	УкрНДІпроектреставрація	Кременецько-Почаївський ДІАЗ, інв. № 10920004

20. Дослідницькі й реставраційні роботи:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Автор, проектна організація	Підрядна організація
Ремонтно-реставраційні роботи Надбрамного корпусу	1971-1972 рр.		Тернопільський філіал ін-ту «Укрпроектреставрація»	
Обстеження стану деревини конструкцій куполу Троїцького собору	1980 р.	Держбуд України	Ю. Стріленко, ін-т «Укрпроектреставрація»	
Повністю зняті вражені конструктивні елементи куполу. Дерев'яні конструкції та покриття замінені. Відновлена позолота куполу (Троїцький собор)	1981 – 1983 рр.	Держбуд України	О. Граужис, ін-т «Укрпроектреставрація»	
Реставрація стінопису за збереженими ескізами (Троїцький собор)	1980 – 1984 рр.	Держбуд України	М. Недович, московська реставраторська група	
Ремонтно-реставраційні роботи по фасадах (Дзвіниця)	1997 – 1998 рр.	Духовний собор Свято-Успенської Почаївської Лаври	ДЦТН «Конрест»	
Ремонтно-реставраційні роботи по фасадах (Архієрейський будинок)	1997 – 1998 рр.	Духовний собор Свято-Успенської Почаївської Лаври	ДЦТН «Конрест»	
Ремонтні роботи на фасаді (Успенський собор)	2003	Духовний собор Свято-Успенської Почаївської Лаври	Проведені місцевими силами	
Ремонтно-реставраційні роботи (Дзвіниця)	2007	Кременецько-Почаївський ДІАЗ	УкрНДІпроектреставрація	ТзОВ «Рівнеукрбудреставрація»

21. Основні джерела:

Археологічні	Відсутні
Іконографічні	1. Леонович І. «Собор св. Трійці Почаївської Лаври» . – Рис. – 1949 р. 2. Шевченко Т. «Собор Почаївської Лаври» . – Пап., акварель. – 1846 р. 3. Шевченко Т. «Вид з тераси Почаївської Лаври» . – Пап., акварель. – 1846 р. 4. Зубрицький Н. «Облога Почаєва 1675 р» . – Гравюра. – 1704 р. 5. Ричков П «Архітектурний ансамбль Почаївського монастиря в 1704 році» . – Графічна реконструкція. – 1990 р. 6. Латорський М. «Почаївський монастир в 1756 р. Фрагмент образу Богородиці Почаївської» . – Гравюра. 7. Орда Н. «Загальний вигляд монастиря з півдня» . – Літографія. – 1871 р. 8. Шевченко Т. «Почаївська лавра з півдня» . – Акварель. – 1846 р. 9. Корсунський Г. «Почаївська лавра. Дзвіниця, 1861 р. Вид з південного-заходу на дзвіницю і Троїцький собор» . – Фото. – 1967 р. 10. Б\а. «Загальний вигляд монастиря з півдня». – Гравюра. – 1870-і рр.
Архівні	Проект Троїцького собору: перспектива, західний фасад, розріз. Власність родини Щусєвих у Москві.
Бібліографічні	1. Balinski M., Lipinski T. Starozytna Polska. – Warszawa, 1844. – S. 1421. 2. Ostrowski J.K. Kresy bliskie i dalekie.– Krakow. 1998. 3. Maly ilustrowany przewodnik po Krzemiencu i okolicy. – Krzemieniec, 1932. – S. 81. 4. Orda N. Album widoków gubernii Wołyńskiej. – Warszawa, 1878. 5. Академик Алексей Викторович Щусев (1873–1949). Выставка к 100-летию со дня рождения. Каталог. – Москва, 1973. – С. 21-22. 6. Логвин Г. Н. По Україні. – К., 1968. – С. 184-186. 7. Логвин Г. Н. Украина и Молдавия. Справочник-путеводитель. – М.: Искусство; Лейпциг: Эдицион, 1982. – С. 360. 8. Мусієнко П., Островський В. Станковий живопис кінця XVIII століття // Історія українського мистецтва. – К., 1969. – Т.4. – Кн. 1.– С.94-96. 9. Объятия Отча… Очерки по истории Почаевской Лавры / Сост. В. Зелинский. – Свято-Успенская Почаевская Лавра, 2000. – С. 113-114, 125. 10. Описание святых икон и других священных изображений, находящихся в большом соборном храме Успения Божьей Матери в Почаевской Лавре // Волынские Епархиальные Ведомости. – 1880. – № 13-14.(Приложение). 11. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – Т. 4. – К.,1986. – С. 78 – 80. 12. Пелехатий Я. Історико-архітекутрна довідка про ансамбль Свято-Успенської Почаївської Лаври. – Комп'ютерний видрук. Тернопіль, 2003.

	13. Ричков П. До історії формування архітектурного ансамблю Почаївської Лаври // Архітектурна спадщина України. – Вип.2. – К., 1994. – С.79-89.

22. Графічні матеріали й фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Генеральний план з позначенням зон охорони	1	2003	Л. Бачинська
Обміри:			
Поверхові плани	3	2005	О. Мер'є
Креслення фасадів (у разі потреби)	3	2005	Л. Скрепко
Розрізи			
Фото загального вигляду	3	2017	О. Деревінська

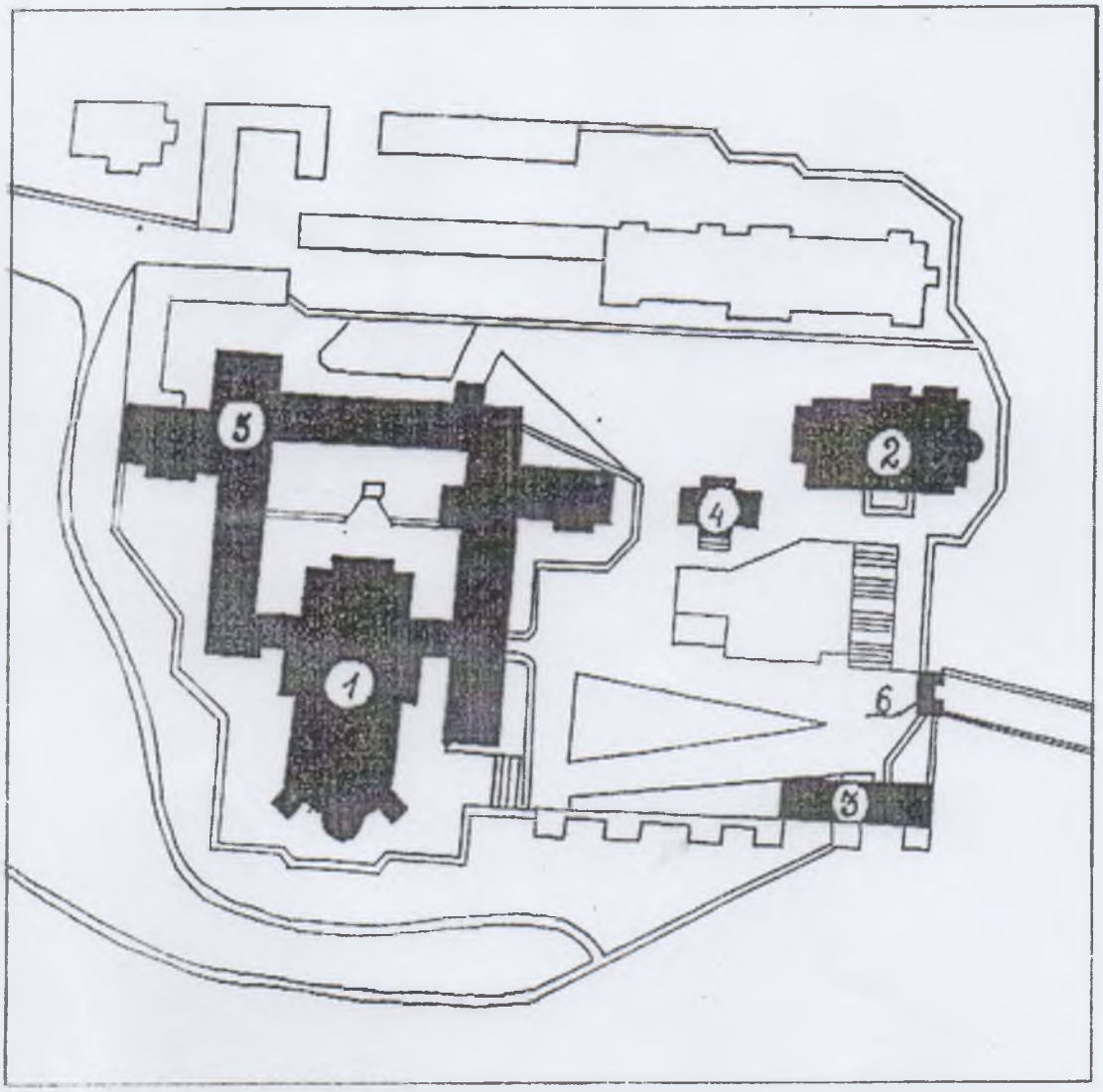
Паспорт склав:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
н.с. Кременецько-Почаївського ДІАЗу	Канд.іст.наук	В. Галішевський		10.2017 р.

Директор
Кременецько-Почаївського
Історико-архітектурного заповідника МИКУЛИЧ В.В.

«ПОГОДЖЕНО»
Начальник управління культури
Тернопільської облдержадміністрації ШЕРГЕЙ Г.П.

(найменування керівника органу охорони культурної спадщини) (підпис) (П.І.Б.)

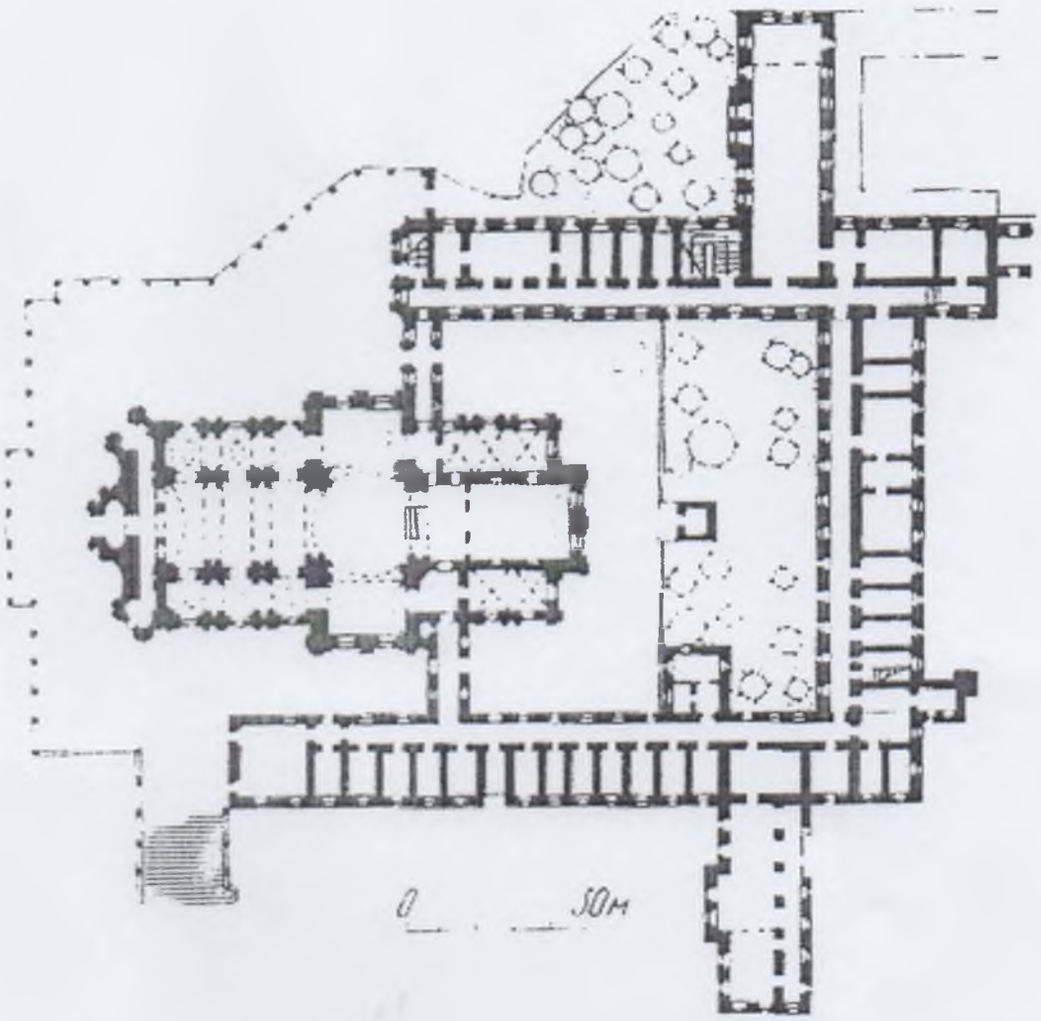

Ситуаційна схема.

Ансамбль Почаївської Лаври. XVIII ст.

Експлікація:

1. **Успенський собор.**
2. **Троїцький собор.**
3. **Архієрейський дім.**
4. **Дзвіниця.**
5. **Монастирські келії.**
6. **Надбрамний корпус.**

ПЛАН УСПЕНСЬКОГО СОБОРУ
З МОНАСТИРСЬКИМИ КЕЛІЯМИМ

Комплекс споруд Почаївської Свято-Успенської лаври. Вигляд із західної сторони.

Комплекс споруд Почаївської Свято-Успенської лаври. Вигляд із східної сторони.

Комплекс споруд Почаївської Свято-Успенської лаври. Вигляд із південної сторони.